

คู่มือนำชมโบราณสถาน

ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ฝ่ายบริหาร

ดร.จنگล เฮงสุวรรณ

อาจารย์กันยารัตน์ คงพร

อาจารย์สุภารัตน์ ชัยกิตติภรณ์

ผศ.ชนิกานต์ พลเจริญ

อาจารย์ชะกาแก้ว สุตสีซัง

ดร.เกษรา ศรีวิเชียร

งานบริหารงานทั่วไป :

ฉัณวลัย แก้วแหวน

สายรุ้ง กล้าเพชร

ประภาพร แต่งพันธ์

ศรีสุวรรณ ช่วยโสภา

ยุพดี บ่อมทอง

งานอยุธยาศึกษา

พัชร์ แต่งพันธ์

สาธิตา รื่นชล

งานศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

ปัทมพงษ์ ชื่นบุญ

อายุวัฒน์ คำผล

อรอุมา โพธิ์จิว

จัดพิมพ์โดย

สถาบันอยุธยาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

๙๖ ถนนปรีดี พนมยงค์ อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

โทรศัพท์ / โทรสาร ๐-๓๕๒๔-๑๔๐๓/

เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒

คำนำ

สถาบันอยุธยาศึกษา เป็นหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่ดำเนินงานด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และเผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ และให้บริการข้อมูลด้านวัฒนธรรมอยุธยา

คู่มือนำชมโบราณสถานในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเล่มนี้ เกิดขึ้นจากประสบการณ์การทำงานด้านการนำชมโบราณสถานภายในมหาวิทยาลัยของบุคลากรในสถาบันอยุธยาศึกษาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้เกิดองค์ความรู้ และประสบการณ์ในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษาข้อมูลในการนำชมโบราณสถาน ลำดับเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสม การใช้ระยะเวลาในการนำเที่ยวแต่ละที่ การเลือกสรรเนื้อหาในการบรรยาย และการพหุชมจุดต่างๆ ในโบราณสถานแต่ละแห่ง เป็นต้น ความรู้ที่อยู่ในบุคลากรของสถาบันฯ เหล่านี้ ได้นำมาสู่กระบวนการจัดการความรู้ และถูกถ่ายทอดออกมาเป็นคู่มือการนำเที่ยวฉบับนี้

ผู้ใช้งานคู่มือนี้เที่ยวฉบับนี้ สามารถศึกษา และปฏิบัติตามความแนะนำต่างๆ โดยสามารถปรับประยุกต์ ให้เข้ากับบริบท และข้อจำกัดต่างๆ ในการนำเที่ยวของผู้ใช้งานเอง สถาบันอยุธยาศึกษามุ่งหวังว่าคู่มือฉบับนี้จะช่วยให้ผู้ใช้งาน เข้าใจกลวิธีต่างๆ ในการนำชม ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการนำเที่ยวแหล่งโบราณสถานต่างๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาได้เป็นอย่างดี

คณะกรรมการจัดการความรู้

สถาบันอยุธยาศึกษา

สำรบัญ

เส้นทงท่งเทียวโบริณสถำน	๕
นินมหำวิทยำลัยรำชภัฏพระนครศรีอัยยำ	
หำลังท่งเทียวที่ ๑ สภำขัณอัยยำคึกขำ	๑๒
หำลังท่งเทียวที่ ๒ วัดบริมพุทธรำมและสะพำนบ้ำนดินสอ	๑๕
หำลังท่งเทียวที่ ๓ วัดสิงหำรำม	๒๘
หำลังท่งเทียวที่ ๔ วัดสวณหลวงค้ำงควำ	๓๕
หำลังท่งเทียวที่ ๕ อนุสรณ์สถำนเจ้ำพระยำบวรรำชนำยก	๓๙
หำลังท่งเทียวที่ ๖ สะพำนเทพหมี	๔๓

คำชี้แจง

การใช้คู่มือนำชมโบราณสถาน

ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

๑. คู่มือฉบับนี้ เป็นการแนะนำแนวทางการนำชมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
๒. ผู้ใช้คู่มือฉบับนี้ ควรปรับปรุงให้เข้ากับบริบท หรือข้อจำกัดต่างๆ ในการจัดนำเที่ยวของตนเอง
๓. คู่มือฉบับนี้ ไม่ใช่เนื้อหาสำหรับนำไปบรรยาย ผู้ใช้คู่มือควรศึกษาข้อมูลการบรรยาย จากแหล่งข้อมูลที่คู่มือฉบับนี้ได้แนะนำ
๔. ประเด็นในการบรรยายโบราณสถานต่างๆ ในคู่มือฉบับนี้ เหมาะสำหรับผู้เริ่มต้นเป็นมัคคุเทศก์ หากมัคคุเทศก์มีความรู้และความชำนาญในการบรรยายแล้ว ควรศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการนำชมโบราณสถานของตนเอง
๕. การเป็นมัคคุเทศก์ที่สามารถนำชมโบราณสถานได้ดีนั้น ต้องรู้จักใช้ข้อมูลทางวิชาการจากแหล่งข้อมูลที่นำเชื่อถือ โดยผสมเข้ากับศิลปะในการพูด เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ให้นักท่องเที่ยวฟังได้อย่างมีอรรถรส

เส้นทางท่องเที่ยวโบราณสถาน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เส้นทางท่องเที่ยวโบราณสถาน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่สถาบันนุชยาศึกษาแนะนำต่อไปนี้เป็นเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว ในระยะเวลา ๒-๓ ชั่วโมง โดยรตรางตัวอย่าง

ผู้ใช้คู่มือฉบับนี้ ควรปรับปรุงให้เข้ากับโอกาส หรือข้อจำกัดต่างๆ ในการจัดนำเที่ยวของตนเอง โดยพิจารณาจากระยะเวลาการท่องเที่ยวที่ถูุกำหนดไว้ รวมทั้งงบประมาณ อายุ และความสนใจ ของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

ทำไมต้องเป็นรตรางตัวอย่าง ?

ภายในมหาวิทยาลัยมีโบราณสถานตั้งอยู่หลายแห่ง และแต่ละแห่งก็มีระยะทางห่างกัน จึงจำเป็นต้องมียานพาหนะในการเดินทางระหว่างแหล่งโบราณสถานต่างๆ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว หรือแขกของมหาวิทยาลัย และยังเป็นการประหยัดเวลาในการเดินทางด้วย ซึ่งรตรางตัวอย่างสามารถรองรับผู้โดยสารได้มากถึง ๒๕ คน นักท่องเที่ยวจะสามารถมองเห็นทิวทัศน์ ๒ ข้างทางได้อย่างชัดเจน และมีเครื่องขยายเสียงบนรถ จึงเหมาะสมสำหรับใช้พาหนะในการนำชมโบราณสถานภายในมหาวิทยาลัย

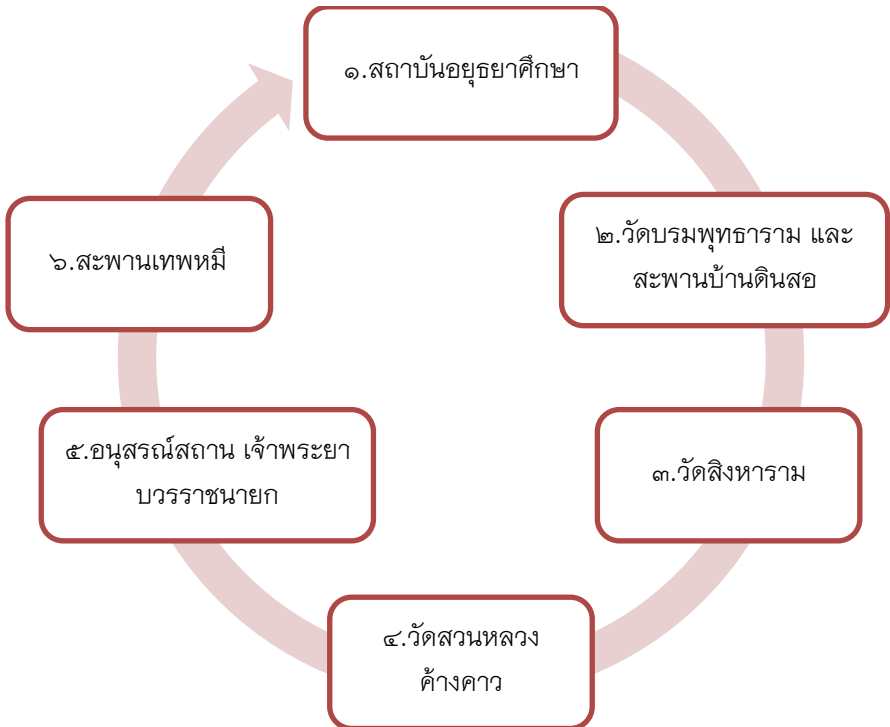

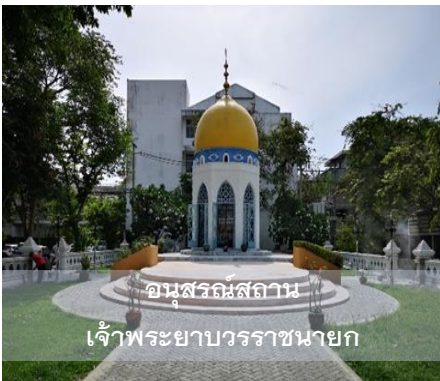
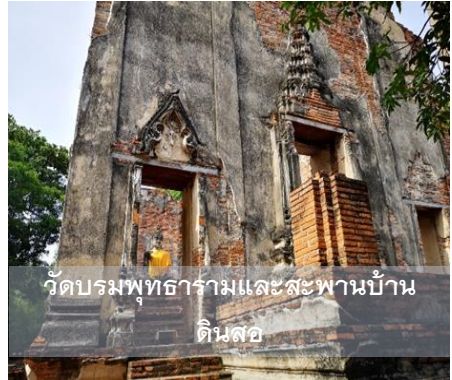
เช่ารถรางล้อยางได้ที่ไหน ?

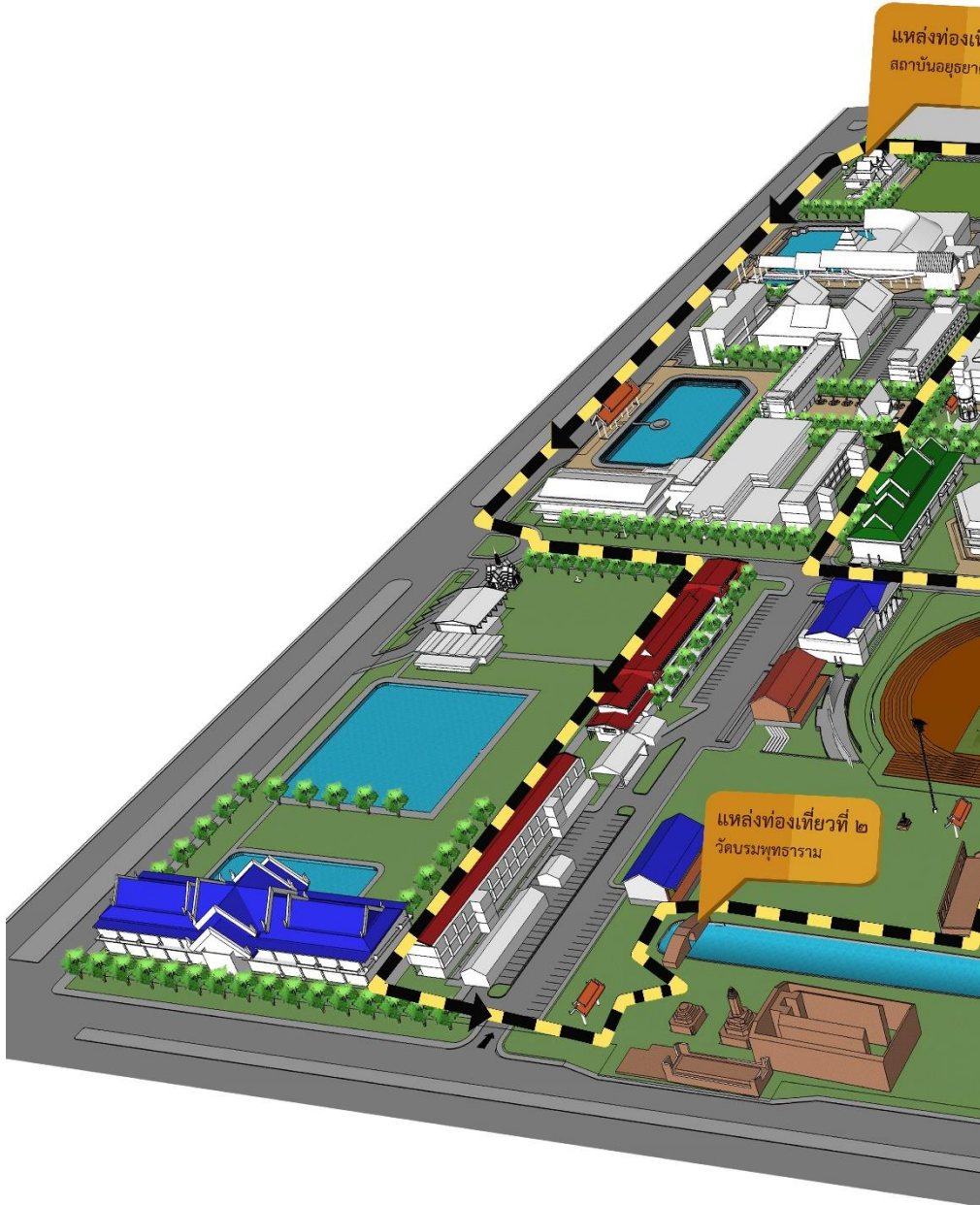
ผู้นำเที่ยวสามารถติดต่อเช่ารถรางล้อยางได้ที่ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา ซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัย อัตราค่าบริการ ๓ ชั่วโมง ๑,๕๐๐ บาท ต่อคัน นั่งได้คันละ ๒๕ คน มีไมโครโฟนและลำโพงสำหรับบรรยายบนรถด้วย ติดต่อได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙๘ ๙๕๑ ๖๓๑๙

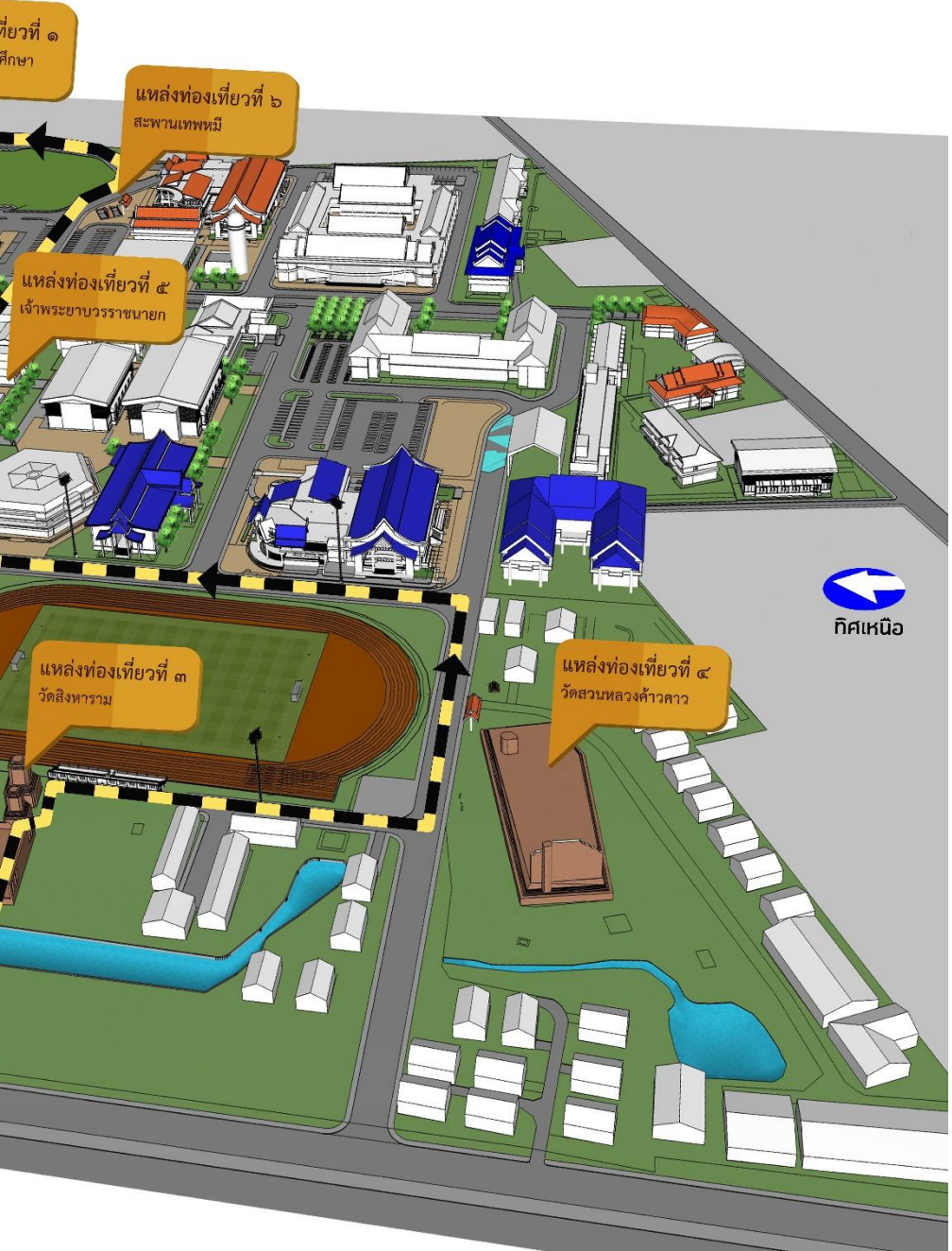
เส้นทางท่องเที่ยวโบราณสถาน

สถาบันอยุธยาศึกษา ขอแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวโบราณสถาน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ในระยะเวลา ๓ ชั่วโมง โดยรถรางล้อยาง ดังนี้

เริ่มต้นและสิ้นสุดที่สถาบันอยุธยาศึกษา

คู่มือฉบับนี้ขอแนะนำให้ “สถาบันอยุธยาศึกษา” เป็นจุดเริ่มต้น และสิ้นสุดของเส้นทาง เนื่องจากเป็นหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย ที่มีความพร้อมในการเป็นแหล่งข้อมูลด้านวัฒนธรรมอยุธยา โดยมีศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว มีแบบจำลอง และแผนผังเส้นทางการท่องเที่ยวโบราณสถานที่ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งมีบุคลากรที่สามารถทำหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการนำเที่ยวทางประวัติศาสตร์อีกด้วย นอกจากนี้ สถาบันอยุธยาศึกษามีลานจอดรถ สำหรับใช้เป็นสถานีเริ่มต้นและสิ้นสุดการท่องเที่ยวภายในมหาวิทยาลัยได้

ชมวัดบรมพุทธาราม และสะพานบ้านดินสอเป็นลำดับแรก

การเลือกวัดบรมพุทธาราม และสะพานบ้านดินสอ เป็นแหล่งท่องเที่ยวลำดับแรก หลังจากออกจากสถาบันอยุธยาศึกษานี้ จะช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความตื่นตาตื่นใจในการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา และความร่มรื่นของสถานที่ ผู้นำเที่ยวสามารถให้ความสำคัญกับการบรรยายในสถานที่นี้ได้อย่างเต็มที่

แล้วถ้าเลือกให้วัดบรมพุทธารามเป็นแหล่งท่องเที่ยวสุดท้ายล่ะ

บางครั้ง ผู้นำเที่ยว อาจมีความคิดว่า ควรเก็บสถานที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอย่างวัดบรมพุทธารามและสะพานบ้านดินสอนี้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวจุดสุดท้ายเพื่อเป็น “ไฮท์ไลท์” ของเส้นทางท่องเที่ยว โดยหวังว่านักท่องเที่ยวอาจจะค่อยๆ ได้ชมสถานที่นี้ สร้างแรงจูงใจในการเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวสุดท้ายของรายการ

แต่จากประสบการณ์ในการจัดนำเที่ยวโบราณสถานต่างๆ พบว่า นักท่องเที่ยวมักจะมีความสนใจในสถานที่แรกๆ เท่านั้น จากนั้นความสนใจของนักท่องเที่ยวมักจะลดลงจากความเหน็ดเหนื่อย และอากาศที่ร้อนในการชมสถานที่ต่างๆ และยิ่งเมื่อเดินทางสู่

สถานที่ท่องเที่ยวในรายการต่างๆ แล้ว นักท่องเที่ยวบางคน ต้องการพักผ่อนน้อย ทำให้อาจมีผู้ไม่สนใจฟัง หรือไม่เดินตามผู้นำเที่ยวหลายคน

ดังนั้น หากเลือกสถานที่นี้ เป็นจุดสุดท้ายของเส้นทางท่องเที่ยวแล้ว อาจจะทำให้ไม่สามารถแสดงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ได้เท่าที่ควร นอกจากนี้ ในกรณีที่คณะท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาในการท่องเที่ยวที่จำกัด หากจัดให้วัดบรมพุทธาราม อยู่ในลำดับสุดท้ายของรายการ อาจทำให้นักท่องเที่ยวพลาดโอกาสชม หรือมีเวลาในการชมสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้น้อยเกินไป

ทั้งหมดนี้ จึงเป็นเหตุผลที่ควรนำชมวัดบรมพุทธารามและสะพานบ้านดินสอ เป็นรายการแรกๆ ของเส้นทางท่องเที่ยว

ตัวอย่างรายการการท่องเที่ยวโดยรถรางล้อยาง ๓ ชั่วโมง

เวลา	รายการ
๐๙.๐๐-๐๙.๒๐ น.	สถาบันอยุธยาศึกษา (๒๐ นาที)
๐๙.๓๐-๑๐.๑๕ น.	วัดบรมพุทธารามและสะพานบ้านดินสอ (๔๕ นาที)
๑๐.๒๕-๑๐.๔๕ น.	วัดสิงหาราม (๒๐ นาที)
๑๐.๕๕-๑๑.๑๐ น.	วัดสวนหลวงค้ำคาว (๑๕ นาที)
๑๑.๒๐-๑๑.๔๐ น.	อนุสรณ์สถาน เจ้าพระยาบวรราชนายก (๒๐ นาที)
๑๑.๕๐-๑๒.๐๐ น.	สะพานเทพหมี (๑๐ นาที)
๑๒.๐๐ น.	กลับถึงสถาบันอยุธยาศึกษา

แหล่งท่องเที่ยวที่ ๑

สถาบันอยุธยาศึกษา

ความสำคัญ	★★★★★
ความน่าสนใจ	★★★★★
ปริมาณข้อมูล	★★★★★
การใช้เวลา	★★★★★

สถาบันอยุธยาศึกษา เป็นหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่ดำเนินงานด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะและวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นแหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวโบราณสถานและสถานที่สำคัญภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยมีศูนย์ข้อมูลอยุธยาศึกษา เป็นแหล่งรวบรวมหนังสืองานวิจัย และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอยุธยา มีข้อมูลแบบจำลอง และแผนผังเส้นทางท่องเที่ยวสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่ตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมทางวิชาการด้านวัฒนธรรมอยุธยาเป็นประจำ รวมทั้งมีบุคลากรที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการนำชมโบราณสถานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาได้

ด้วยความพร้อมของการเป็นแหล่งข้อมูล ทั้งบุคลากรและสถานที่ รวมถึงสถาปัตยกรรมของสถาบันอยุธยาศึกษา ที่เป็นอาคารทรงไทยภาคกลางหลังใหญ่ มีทัศนียภาพที่สวยงาม และมีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น สถาบันอยุธยาศึกษา จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของมหาวิทยาลัย และเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเป็นจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวสถานที่ต่างๆ ของมหาวิทยาลัยด้วย

จุดบรรยาย บนเรือนไทยสถาบันอยุธยาศึกษา

มัคคุเทศก์ พานักท่องเที่ยวขึ้นมานั่งพักที่หอกกลาง บนเรือนไทยสถาบันอยุธยาศึกษา เพื่อกล่าวทักทายอย่างเป็นทางการ อธิบายรายละเอียดการท่องเที่ยว รวมทั้งเล่าข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันอยุธยาศึกษา และแนะนำองค์ประกอบต่างๆ ของเรือนไทยภาคกลางพอสมควร

แหล่งข้อมูลการบรรยาย

ขอแนะนำแหล่งข้อมูลในการบรรยาย ในเบื้องต้นนี้ ๔ แหล่ง ดังนี้

เอกสารฉบับที่ ๑ รอบรู้ รอบรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ของสถาบันอยุธยาศึกษา หน้า ๒๕-๓๐ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่ ความเป็นมา เหตุผลในการจัดตั้ง ตราสัญลักษณ์ ของสถาบันอยุธยาศึกษา

เอกสารฉบับที่ ๒ เว็บไซต์ สถาบันอยุธยาศึกษา <http://asi.aru.ac.th> มีข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันอยุธยาศึกษา ทั้งความเป็นมา ปรัชญา พันธกิจ วิสัยทัศน์ รวมถึงข่าวสารต่างๆ ของสถาบันอยุธยาศึกษา

เอกสารฉบับที่ ๓ ตำนานสถาปัตยกรรมไทย เล่มที่ ๑ ค้นคว้าได้ที่ศูนย์ข้อมูลอยุธยาศึกษา หนังสือเล่มนี้ ให้ข้อมูลความรู้ ที่จำเป็นในการบรรยายเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ของเรือนไทย

เอกสารฉบับที่ ๔ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เรื่องเรือนไทยภาคกลาง ซึ่งสามารถค้นคว้าได้ที่ เว็บไซต์ของ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ kanchanapisek.or.th

เป็นแหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก และมีความน่าเชื่อถือ สามารถใช้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการลักษณะของเรือนไทยภาคกลาง และภาคต่างๆ รวมถึงองค์ประกอบของเรือนไทย

ประเด็นการบรรยาย

๑. กล่าวแนะนำตนเอง และคณะ
๒. อธิบาย แหล่งท่องเที่ยว ที่จะนำท่องเที่ยวไปชม
๓. กล่าวแนะนำสถาบันอยุธยาศึกษา เช่น
 - เป็นหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่ดำเนินงานด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และสืบค้นข้อมูล เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะ และวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ
 - ความเป็นมา พอสังเขป
๔. อธิบาย องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของเรือนไทย เช่น ชื่อเรียก และบทบาทการใช้งานของเรือนต่างๆ
๕. ลักษณะเด่นของเรือนไทยภาคกลาง

หลังจากบรรยาย ประเด็นต่างๆ จนได้เวลาพอสมควรแล้ว มัคคุเทศก์ก็นำชมเรือนไทยหลังต่างๆ ของสถาบันอยุธยาศึกษา และ/หรือ ปล่อยให้นักท่องเที่ยวถ่ายภาพกับเรือนไทยตามอัธยาศัย โดยมัคคุเทศก์อาจยื่นประจำจุดต่างๆ พร้อมให้ข้อมูลเมื่อมีนักท่องเที่ยวซักถาม เมื่อได้เวลาสมควรแล้ว นำนักท่องเที่ยวขึ้นรถรางล้อยาง เพื่อเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

แหล่งท่องเที่ยวที่ ๒

วัดบรมพุทธารามและสะพานบ้านดินสอ

ความสำคัญ	★★★★★
ความน่าสนใจ	★★★★★
ปริมาณข้อมูล	★★★★★
การใช้เวลา	★★★★★

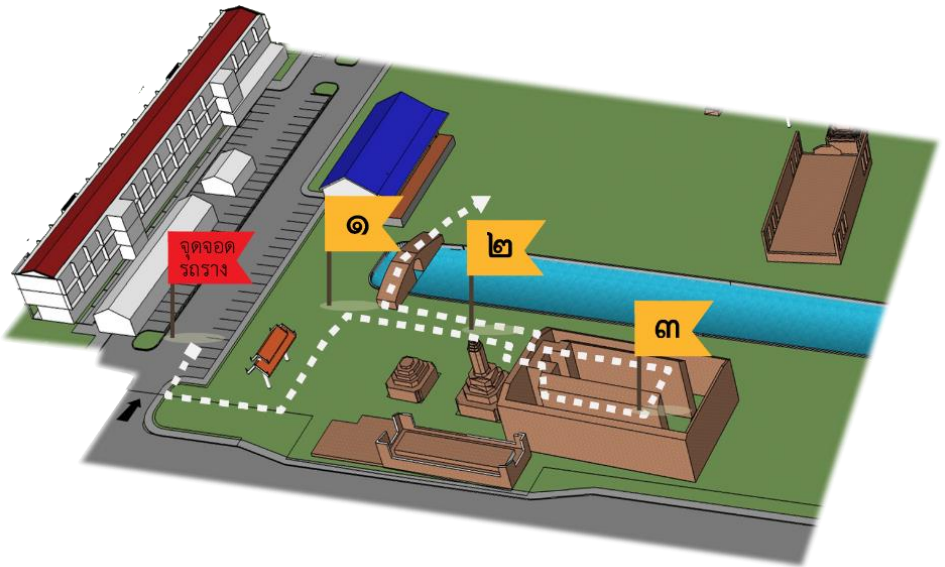
วัดบรมพุทธาราม และสะพานบ้านดินสอ เป็นโบราณสถานที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และมีศิลปกรรมที่มีความสำคัญที่สุดในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากวัดบรมพุทธารามเป็นพระอารามหลวงที่สมเด็จพระเพทราชาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นบริเวณนิวาสสถานเดิมของพระองค์ นอกจากนี้สภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นด้วยร่มไม้ และมีความสวยงามด้วยบรรยากาศของคลองชะโกร์น้อย คลองโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา จึงนับว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด ถือเป็นไฮไลต์ที่สำคัญของการท่องเที่ยวในเส้นทางนี้

มัคคุเทศก์ให้รถรางจอดด้านหน้าทางเข้าชมวัดบรมพุทธาราม และนัดหมายให้รถรางล้อยางไปจอดรอที่หน้าวัดสิงหาราม (แหล่งท่องเที่ยวที่ ๓) ในกรณีที่บรรยายในวัดบรมพุทธารามเสร็จแล้ว ต้องการนำนักท่องเที่ยวเดินเท้าไปชมวัดสิงหาราม ซึ่งอยู่ใกล้กันเป็นลำดับต่อไป

ข้อควรระวัง !!!

มัคคุเทศก์ ควรนำนักท่องเที่ยว เดินเข้าที่ทางเข้าด้านหน้า ไม่ควรนำนักท่องเที่ยว เดินข้าม หรือฝ่ารั้วต้นไม้เตี้ยๆ ที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ได้ปลูกไว้เป็น แนวกันเขตโบราณสถาน เนื่องจากจะส่งผลให้รั้วต้นไม้ ได้รับความเสียหาย เป็นส่วนหนึ่ง ของการทำลายทัศนียภาพของแหล่งโบราณสถาน และภายในแนวรั้วต้นไม้ นั้น มีลวดหนาม ซ่อนอยู่ อาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้รับอันตรายได้ นอกจากนี้การพานักท่องเที่ยว เดินข้าม รั้ว แม้จะเป็นรั้วต้นไม้เตี้ยๆ ก็ตาม เป็นกิริยา มารยาท ที่ไม่เหมาะสมอีกด้วย

จุดบรรยายบริเวณวัดบรมพุทธารามและสะพานบ้านดินสอ

สะพานบ้านดินสอ

จุดบรรยายที่ ๑ สะพานบ้านดินสอ

มัตคุเทศก์ ครอบนำนักท่องเที่ยว เดินมาหยุดยืนอยู่หน้าสะพานบ้านดินสอ เป็นจุดแรก เนื้อหาที่สามารถบรรยายในจุดนี้ คือเรื่องภูมิสถานในบริเวณนี้ ทั้งสะพานบ้านดินสอ คลองจะไกรน้อย ย่านป่าตอง ตลาด และถนนสายต่างๆ ในบริเวณนี้ เป็นการสร้างภาพอดีต ให้เกิดขึ้นในจินตนาการของนักท่องเที่ยว เสมือนเป็นการเนรมิตฉากบ้านเมือง สมัยกรุงศรีอยุธยา ให้ปรากฏขึ้นมาแทนที่สภาพความเป็นไปในปัจจุบัน

แหล่งข้อมูลการบรรยาย

หนังสือ หรือ แหล่งข้อมูล ที่มัตคุเทศก์ต้อง ใช้ เพื่อนำมาบรรยายในจุดนี้ ประกอบไปด้วย

เอกสารฉบับที่ ๑ รอบรู้ รอบรั้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ของสถาบันอัยยาศึกษา เรื่อง ถนน คูคลองโบราณ และภูมิสถานทางประวัติศาสตร์ในรั้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หน้า ๓๑-๔๖ หรือ โบราณสถานสำคัญภายใน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ของ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา ค้นคว้าได้ที่ ศูนย์ข้อมูล สถาบันอยุธยาศึกษา

เรื่องนี้ จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับถนน และคูคลองโบราณสายต่างๆ ที่พาดผ่านในพื้นที่
ของมหาวิทยาลัย เช่น ถนน หรือคลองแต่ละสาย มีชื่อเรียกว่าอะไร เริ่มต้นจากจุดไหน ผ่าน
สถานที่ใดในมหาวิทยาลัยบ้าง และไปสิ้นสุดตำแหน่งแห่งหนใดของพระนคร
กรุงศรีอยุธยา และให้ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้งของวัดโบราณแต่ละแห่ง ทั้งที่ปรากฏ
ร่องรอยอยู่ และไม่ปรากฏร่องรอยโบราณสถานแล้วในปัจจุบัน

เอกสารฉบับที่ ๒ หนังสือชุด กำแพงเมือง ป้อม ประตู ตลาดและย่านการค้า
ถนนและสะพาน คลองและท่าเรือจ้าง สมัยโบราณกรุงศรีอยุธยา ของกรมศิลปากร
หนังสือชุดนี้ มี ๔ เล่ม ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิสถานต่างๆ ของพระนครศรีอยุธยาได้อย่าง
ละเอียดชัดเจน

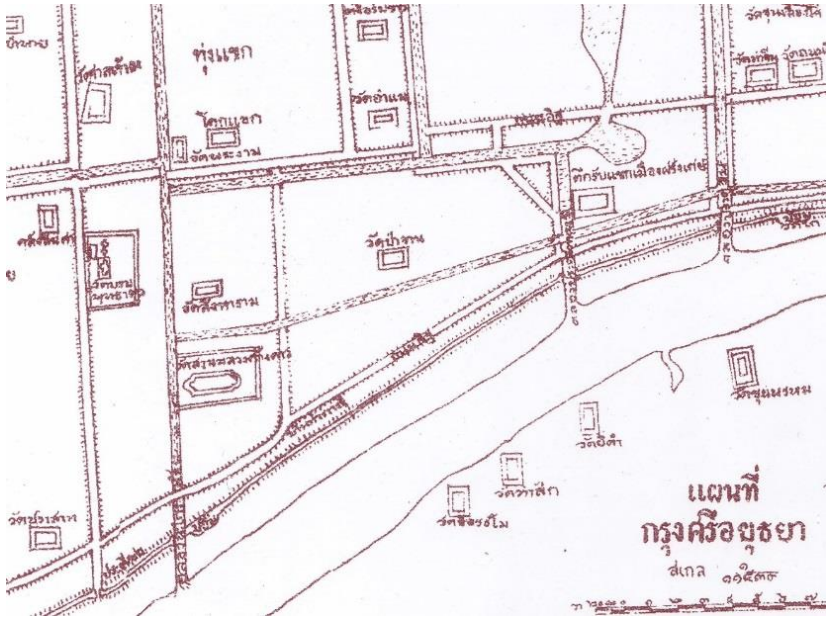
เอกสารฉบับที่ ๓ พรรณานาภูมิสถาน พระนครศรีอยุธยา ของ ดร.วินัย
พงศ์ศรีเพียร ค้นคว้าได้ที่ ศูนย์ข้อมูล สถาบันอยุธยาศึกษา เล่มนี้เป็นเอกสารชั้นต้นทาง
ประวัติศาสตร์ ใช้สำหรับค้นคว้าเพิ่มเติม จากเอกสารเล่มที่ ๑ เหมาะสำหรับผู้มีพื้นฐาน
ด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นฉบับที่คัดลอกมาจากคำให้การของชาวอยุธยา
ที่พรรณนาถึงภูมิสถานในสมัยกรุงศรีอยุธยา

เอกสารฉบับที่ ๔ อธิบายแผนที่ พระนครศรีอยุธยา กับคำวินิจฉัยของพระยา
โบราณราชธานินทร์ และภูมิสถานกรุงศรีอยุธยา หน้า ๑๑๑ เป็นเอกสารชั้นต้นอีกฉบับ
หนึ่ง ที่บรรยายภูมิสถานในย่านป่าตอง ย่านป่าดินสอ ย่านบ้านแห ซึ่งเป็นย่านตลาดที่
ตั้งอยู่ในพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เอกสารฉบับที่ ๕ แผนที่กรุงศรีอยุธยา ฉบับพระยาโบราณราชธานินทร์
ค้นคว้าได้ที่ ศูนย์ข้อมูล สถาบันอยุธยาศึกษา แผนที่ฉบับนี้เป็นการสำรวจโบราณสถาน
ถนน และคูคลองโบราณ ที่ปรากฏร่องรอยอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๕-๖ จึงสามารถนำมาใช้

ค้นคว้า เรื่องราวเกี่ยวกับภูมิสถาน ย่านต่างๆ ในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา
ได้เป็นอย่างดี

แผนที่ภูมิสถานพระนครศรีอยุธยา บริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ในแผนที่พระนครศรีอยุธยา ฉบับพระยาโบราณราชธานินทร์ พ.ศ. ๒๔๖๙

ข้อมูลจากหนังสือข้างต้นนี้ จะทำให้เราทราบว่า พื้นที่นี้ คือ ย่านใจกลาง
พระนครที่สำคัญ แห่งหนึ่งของกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากด้านตะวันตก ติดกับ
ถนนศรีสรรเพชญ์ เป็นถนนหลวงที่สำคัญ และมีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้น
ด้านตะวันออกติดกับคลองมะกรูดน้อยเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญสู่ใจกลางพระนคร
และถนนหลวงทอดข้ามผ่านสะพานบ้านดินสอ อันเป็นย่านการค้าที่สำคัญของ
กรุงศรีอยุธยา และที่สำคัญคือ ย่านนี้เป็นนิवासสถาน หรือบ้านเดิมของสมเด็จพระ

พระเพทราชา ซึ่งเป็นขุนนางคนสำคัญในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ก่อนขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ลำดับที่ ๒๘ ของกรุงศรีอยุธยา

ประเด็นการบรรยาย

ณ จุดนี้ มัคคุเทศก์ สามารถบรรยายเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิสถาน ถนน คูคลอง และย่านการค้า ในบริเวณนี้ ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

คลองฉะไกรน้อย

๑. เป็นคลองที่ขุดระบายน้ำจากบึงพระราม ลงมาสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ทางด้านทิศใต้ของพระนคร
๒. คลองสายนี้ผ่านวัดพระงาม วัดบรมพุทธาราม วัดสิงหาราม และวัดสวนหลวงค้างคาว
๓. ในปัจจุบัน คลองฉะไกรน้อย ปรากฏร่องรอยของแนวคลอง ๒ ช่วง คือ ช่วงหนึ่งอยู่หน้าอาคาร ๔๓ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กับอีกช่วงหนึ่งคือคลองฉะไกรน้อยที่เริ่มต้นจากสะพานบ้านดินสอ ผ่านวัดบรมพุทธาราม และวัดสิงหาราม

ถนนมหารัถยา

๑. คือถนนริมรั้วมหาวิทยาลัยทางด้านทิศตะวันตก
๒. เป็นถนนหลวงที่สำคัญ ไปด้วยศิลาแลง ขนาดกว้าง ๖ วา หรือประมาณ ๑๒ เมตร
๓. ในอดีต มีเหตุการณ์สำคัญคือ เป็นเส้นทางแห่งพระราชสาส์นของสมเด็จพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งฝรั่งเศส ที่ส่งพระราชสาส์นมาเจริญสัมพันธไมตรี กับสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มัคคุเทศก์ที่มีวาทศิลป์ในการพูด จะสามารถบรรยายให้นักท่องเที่ยวจินตนาการถึงขบวนแห่งพระราชสาส์น ที่เคลื่อนผ่านจุดนี้ขึ้นไปทางพระราชวังหลวงที่อยู่ทางตอนเหนือของพระนครได้อย่างน่าสนใจ

ถนน สะพาน และตลาดย่านบ้านดินสอ

๑. สะพานบ้านดินสอ เป็นร่องรอยสะพานโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่ข้ามคลองชะโครน้อย เป็นสะพานก่อด้วยอิฐ มีซุ้มโค้งเพื่อให้เรือพายสามารถลอดผ่านไปได้
๒. ถนนย่านบ้านดินสอ เป็นส่วนหนึ่งของถนนที่ปูด้วยอิฐทอดสายยาว เริ่มตั้งแต่ปากตะวันตกของเกาะเมือง ผ่านพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครหรืออยุธยา ที่สะพานบ้านดินสอ ไปจรดปากตะวันออกของเกาะเมือง ถนนสายนี้มีชื่อเรียกตามชื่อย่านต่างๆ ที่ถนนผ่าน เมื่อผ่านย่านสะพานบ้านดินสอ ซึ่งเป็นตลาดขายดินสอในสมัยกรุงศรีอยุธยา ถนนช่วงนี้จึงถูกเรียกชื่อว่า ถนนย่านป่าดินสอ
๓. ในอดีต ย่านนี้ขายดินสอศิลาอ่อนแก่ ดินสอขาวเหลือง ดินสอดำ ใช้คู่กับกระดานชนวน

เมื่อบรรยายสภาพภูมิสถานสมัยกรุงศรีอยุธยาที่เคยเกิดขึ้นย่านนี้แล้ว นักท่องเที่ยวจะรู้สึก "อิน" หรือ "เข้าถึง" บรรยากาศของกรุงศรีอยุธยา ที่จะช่วยให้เขาสามารถเชื่อมโยงสถานที่จุดนี้ ต่ไปยังสถานที่ท่องเที่ยวจุดอื่นๆ ในเส้นทางท่องเที่ยวนี้ได้ โดยใช้ลำคลอง และถนนต่างๆ ที่โยงใยกันเป็นเครือข่ายคมนาคม เป็นตัวเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันได้

จุดที่ ๒ ก่อนเข้าพระอุโบสถวัดบรมพุทธาราม

มักคุเทศก์ ควรนำนักท่องเที่ยว มาหยุดยืนใต้ร่มไม้ ช่างเจดีย์ทรงปราสาท หน้าพระอุโบสถ เพื่อบรรยายความเป็นมาของวัด ศิลปกรรมเจดีย์ทรงปราสาททั้ง ๒ องค์ และสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถ

เจดีย์ทรงปราสาท ด้านหน้าพระอุโบสถ

แหล่งข้อมูลการบรรยาย

หนังสือ หรือ แหล่งข้อมูล ที่มีคุณค่าควรต้องใช้ เพื่อนำมาบรรยายในจุดนี้ ประกอบไปด้วย

เอกสารฉบับที่ ๑ โบราณสถานสำคัญภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ของ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หน้า ๒๑-๓๙ ค้นคว้าได้ที่ ศูนย์ข้อมูล สถาบันอยุธยาศึกษา

เอกสารฉบับที่ ๒ อุทยานพระวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ของกรมศิลปากร หน้า ๑๒๔ - ๑๒๙

ประเด็นการบรรยาย

ประเด็นเนื้อหา ที่ควรบรรยายในจุดนี้ ได้แก่

๑. ทิศทาง ตำแหน่งที่ตั้งของวัด พอสังเขป
๒. บรรยายความเป็นมา เช่น สมเด็จพระเพทราชา โปรดให้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๒๒๖ ในย่านป่าตอง ซึ่งเป็นนิวาสนสถาน (บ้าน) ของพระองค์ ก่อนขึ้นครองราชย์สมบัติ
๓. พระราชประวัติพอสังเขปของสมเด็จพระเพทราชา
๔. สมเด็จพระเพทราชา โปรดให้หมื่นจันทราช เคลือบกระเบื้องสีเหลือง มุงหลังคาพระอุโบสถ วัดนี้ จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "วัดกระเบื้องเคลือบ"
๕. บรรยายแผนผังของวัด เช่น ตำแหน่งที่ตั้งของเจดีย์ราย ๒ องค์ พระอุโบสถ และพระวิหาร
๖. บรรยายลักษณะทางสถาปัตยกรรมภายนอกของพระอุโบสถ เช่น มีฐานแอ่นโค้งอย่างท้องสำเภา มีกำแพงแก้วล้อมรอบ เป็นต้น
๗. ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระองค์โปรดให้ช่างทำบานประตูมุกสำหรับพระอุโบสถ อธิบายวิธีการทำงานมุก และลวดลายบานประตูประดับมุก พอสังเขป
๘. ภายหลังเสียกรุงศรีอยุธยา บานประตูมุกนี้ ถูกนำไปติดตั้งที่ต่างๆ ได้แก่ หอพระมณเฑียรธรรมภายในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และที่วัดเบญจมบพิตร
๙. ก่อนเข้าไปในพระอุโบสถ มัคคุเทศก์ชี้ชวนให้นักท่องเที่ยวชมประติมากรรมชุ้มประตูกลางที่ด้านหน้าพระอุโบสถ ซึ่งทำเป็นชุ้มประตูยอดปราสาท และเมื่อมองผ่านช่องประตูนี้ไปที่องค์พระประธาน จะเห็นประหนึ่งว่าพระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ใน เขตวันมหาวิหาร
๑๐. อธิบาย งานปูนปั้นหน้าบัน ชุ้มประตูทางเข้าพระอุโบสถ

มุมมองเมื่อมองผ่านช่องประตูด้านหน้าของพระอุโบสถ
จะเห็นประหนึ่งว่าพระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ใน เขตวันมหาวิหาร

จุดที่ ๓ ภายในพระอุโบสถ

มัดคุเทศก์นำนักท่องเที่ยว เข้ามาชมภายในโบสถ์ เพื่อบรรยาย ข้อมูลเกี่ยวกับ พระประธาน สถาปัตยกรรม และจิตรกรรม

เข้ามาในโบสถ์ ต้องถอดรองเท้าหรือไม่ ?

ตามปกติ ประเพณีปฏิบัติของชาวพุทธ เมื่อต้องเข้ามาในพระอุโบสถของวัดใดๆ ก็จะต้องถอดรองเท้าไว้ที่ด้านนอกพระอุโบสถ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพสถานที่เสมอ แต่สำหรับพระอุโบสถของโบราณสถานร้างที่ไม่มีพระสงฆ์จำวัดแล้ว อย่างวัดบรมพุทธาราม รวมไปถึงโบราณสถานอื่นๆ เช่น วัดพระศรีสรรเพชญ์ วัดมหาธาตุ หรือ วัดราชบูรณะนั้น อาจมีเศษก้อนอิฐ หรือกากปูน ตกหล่นอยู่ตามพื้นภายในพระอุโบสถของโบราณสถานเหล่านี้ ดังนั้น นักท่องเที่ยวจึงได้รับการยกเว้น ไม่จำเป็นต้องถอดรองเท้า เมื่อต้องเข้าไปในพระอุโบสถ หรือพระวิหาร ในแหล่งโบราณสถาน

ประเด้นการบรรยำย

ลิ่งที่มำคคุเทศกัศควรทำเป้นอันดบแรกก่อนการบรรยำย คคือ การพนมมมือ ลักการะพระพุทธรูป เป้นการนำให้หนักท่งเท่ยวปฏิบัติตำ จากน้นจึงเริ่มบรรยำยเนื่อทำใน ประเด้นต่งๆ โดยเริ่มจาก

๑. พุทลัษณะของพระพุทธรูปประธำน เป้นพระพุทธรูป ก่ออิฐถือปูน ปำงมำรวช้ย
๒. ดร.กึ่งแก้ว อัดถำกร อำจำรย์ภำคภขำปรัชญำและศำสนำ วิทยำลัยครุ พระนครศรียุชยำ (ชื่อในขณะน้น) ได้ริเริ่มให้มำการบูรณะ พระประธำน ใน พ.ศ.๒๕๒๔ และได้มีพิธีเปิกพระเนตรพระประธำน และประดิษฐำนพระธำตุ ๓ พระเกตุมำลำ โดยหลวงพ่อจรัญ ลูธิตมโม่ วัดอัมพวัน จังหวัตสิงห์บุรี เป้นประธำนฝำยสงฆ์ ใน พ.ศ. ๒๕๒๖
๓. พระอุโบสถหลังนี้ มีขนาดย่อม ใช้เทคนิคการรองรับน้ำหนักของหลังคำ ด้วยผนังของอำคำร ไม่มีเสำภำยใน แต่มีกำการก่ออิฐพอกปูน เป้นเสำ หลอกแนบผนังขึ้นมำ ซึ่งเป็นลัษณะเด่นของอำคำรที่สร้ำงในสมัย อยุชยำตอนปลำย
๔. ในพระอุโบสถ เคยมีภำพจิตรกรรมฝำผนังเขียนไว้ แต่ในปัจจุบันถูกลบ เลื่อหนียไปตำมกำลเวลำ แต่ยงสำมำรถพบร่องรอยบงสำงได้ที่ผนัง ชำงช่องหนำต่ง และช่องประตู ดำนทำยพระอุโบสถ ซึ่งมำคคุเทศกั สำมำรถเชิญชวนให้หนักท่งเท่ยว เดีนสำรวัจดูภำพจิตรกรรมฝำผนัง ที่ ยงคงหลงเหลืออยู่เพียงเล็กน้อยในพระอุโบสถ

ภายในพระอุโบสถวัดบรมพุทธาราม

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ตามฝาผนังข้างในช่องประตูและหน้าต่างพระอุโบสถ

เมื่อมัคคุเทศก์บรรยายครบทั้ง ๓ จุดแล้ว ก็นำนักท่องเที่ยวเดินออกจากพระอุโบสถ ย้อนกลับมาทางสะพานบ้านดินสอ เพื่อเดินเท้าต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ ๒ วัดสิงหาราม โดยไม่จำเป็นต้องนั่งรถรางไป เนื่องจากวัดสิงหาราม ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามวัดบรมพุทธาราม มีคลองชะโครน้อยกั้นกลางระหว่างวัดทั้งสอง ซึ่งมีระยะห่างกันไม่มากนัก

พานักท่องเที่ยวเดินข้ามสะพานบ้านดินสอได้ไหม ?

ขณะที่มัคคุเทศก์นำคณะนักท่องเที่ยวเดินอ้อมสะพานบ้านดินสอเพื่อเดินเท้าต่อไปยังวัดสิงหารามนั้น มัคคุเทศก์อาจแนะนำให้นักท่องเที่ยวบางส่วน ทดลองเดินข้ามสะพานบ้านดินสอที่คลองชะโครน้อยได้บ้าง เนื่องจากสะพานนี้ได้รับการบูรณะซ่อมแซมแล้ว และมีความแข็งแรงในระดับที่สามารถเดินผ่านได้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์ ในการข้ามสะพานก่ออิฐแบบคนสมัยกรุงศรีอยุธยา

แต่อย่างไรก็ดี มัคคุเทศก์ ไม่ควรแนะนำให้นักท่องเที่ยวข้ามสะพานกันทุกคน เพื่อเป็นการถนอมโบราณสถาน และรักษาเวลาในการท่องเที่ยว เนื่องจากบริเวณเชิงสะพานด้านทิศตะวันออก (ด้านฝั่งตรงข้ามวัดบรมพุทธาราม) ไม่มีทางลาดที่สามารถเดินลงได้สะดวก ทำให้ต้องใช้เวลาตรงจุดนี้นานพอสมควร นอกจากนี้ ยังเป็นการลดโอกาสเกิดอุบัติเหตุจากบริเวณเชิงสะพานดังกล่าวอีกด้วย

ข้อควรระวัง !!!

การเดินข้ามสะพานบ้านดินสอไม่เหมาะสำหรับผู้ที่มีปัญหาสุขภาพข้อเข่า และมัคคุเทศก์ควรเตือนนักท่องเที่ยว ให้เพิ่มความระมัดระวังในการลงจากสะพาน

แหล่งท่องเที่ยวที่ ๓

วัดสิงหาราม

ความสำคัญ	★★★★★
ความน่าสนใจ	★★★★★
ปริมาณข้อมูล	★★★★★
การใช้เวลา	★★★★★

วัดสิงหาราม ตั้งอยู่ริมคลองมะโกลน้อย มองเห็นวัดบรมพุทธาราม อยู่ทางฝั่งตรงข้าม เป็นบรรยากาศที่สวยงาม สะท้อนภาพของความเป็นนครแห่งสายน้ำ ของกรุงศรีอยุธยาได้เป็นอย่างดี

โบราณสถานแห่งนี้ มีข้อมูลในการบรรยายในระดับปานกลาง ไม่มากเท่ากับวัดบรมพุทธาราม ดังนั้นจึงควรใช้เวลาบรรยายอยู่ในสถานที่นี้ประมาณ ๑๕ - ๒๐ นาที

แหล่งข้อมูลการบรรยาย

เอกสาร หนังสือ หรือ แหล่งข้อมูล ที่มีคฤเทศก์ต้องใช้ เพื่อนำมาบรรยายในจุดนี้ ประกอบไปด้วย

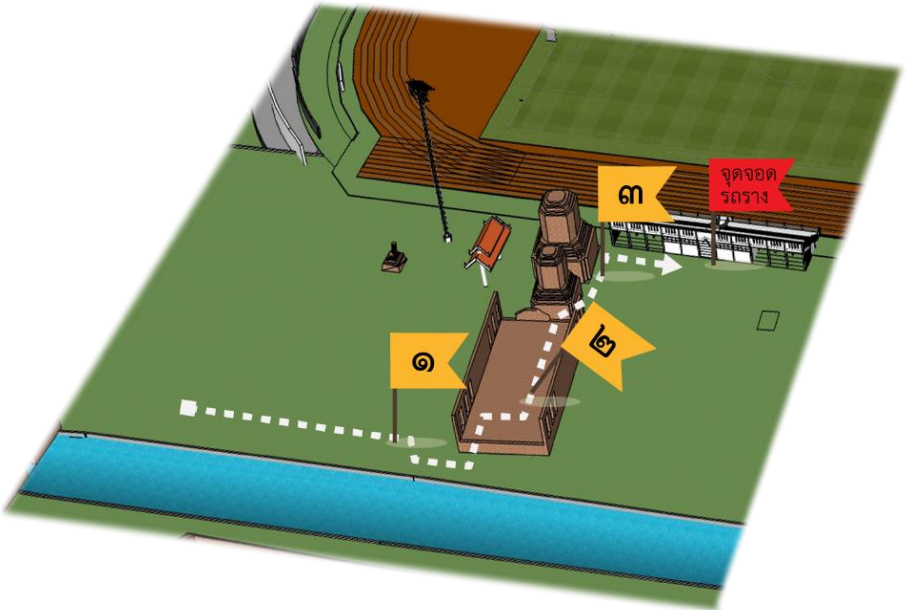
เอกสารฉบับที่ ๑ โบราณสถานสำคัญภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ของ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หน้า ๔๐-๔๙ ค้นคว้าได้ที่ ศูนย์ข้อมูล สถาบันอยุธยาศึกษา

เอกสารฉบับที่ ๒ อุทยานพระวดีศิลาศรัยพระนครศรีอยุธยา ของกรมศิลปากร
(๒๕๕๑) หน้า ๑๓๐

จุดบรรยายที่ ๑ ริมคลองชะไกรน้อย

เมื่อมัคคุเทศก์นำนักท่องเที่ยวเดินเลียบคลองชะไกรน้อย มาจากเชิงสะพานบ้านดินสอ ควรนำนักท่องเที่ยวหยุดพักฟังการบรรยายที่ได้ร่วมไม้ริมคลอง ตรงด้านนอกพระอุโบสถเป็นจุดแรกก่อน เพื่อเล่าประวัติความเป็นมาของวัด และลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถจากทางด้านนอก เนื่องจาก ด้านในพระอุโบสถ ไม่มีหลังคาหลบแดดร้อน ทำให้ไม่สามารถบรรยายข้อมูลนานๆ ได้

จุดบรรยายบริเวณวัดสิงหาราม

ประเด็นการบรรยาย

จุดนี้มีประเด็นการบรรยายดังนี้

๑. บรรยายลักษณะที่ตั้ง และทิศทาง ถนน คูคลองที่ผ่านบริเวณวัด เพื่อเชื่อมโยงภูมิสถานมาจากสะพานบ้านดินสอ
๒. ด้านข้อมูลประวัติความเป็นมาของวัดนั้น ไม่มีข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่สามารถบ่งบอกข้อมูลเกี่ยวกับผู้สร้าง และอายุสมัยของการสร้างวัดที่แน่ชัด แต่มักคุเทศก์ก็สามารถอาศัยข้อมูลจากการสันนิษฐานรูปแบบทางศิลปกรรม และสถาปัตยกรรม จากนักประวัติศาสตร์ศิลปะ หรือข้อมูลจากกรมศิลปากร มาเป็นเครื่องบ่งบอกอายุสมัย และความ เป็นมาของสถานที่แทน
๓. กรมศิลปากร สันนิษฐานว่า วัดนี้ สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนต้น หรือ อย่างน้อยสมัยอยุธยาตอนกลาง โดยคาดสันนิษฐานจากลักษณะทาง สถาปัตยกรรมของพระอุโบสถวัดสิงหาราม และเจดีย์ทรงลังกาของวัด
๔. พระอุโบสถวัดสิงหาราม มีช่องหน้าต่างแบบสี่ลูกกรง เพื่อระบาย อากาศ และให้แสงสว่างภายในอาคาร อันมีลักษณะคล้ายคลึงกับวิหาร วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ ซึ่งเป็นรูปแบบของวิหารที่นิยมสร้างในสมัย อยุธยาตอนต้น
๕. เจดีย์ของวัดสิงหารามเป็นเจดีย์ทรงลังกา ได้รับอิทธิพลจากเมือง สุโขทัย ในช่วงรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ถึงรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
๖. ภายในกรุเจดีย์ประธานด้านทิศตะวันออก มีภาพจิตรกรรมฝาผนัง เขียนเป็นภาพพุทธสาวก ๓ รูป อยู่ในท่าเดินพนมมือเวียนขวา ประทับศิษณ โดยใช้เทคนิคการเขียนสีดำและสีเหลืองคล้ายคลึงกับ จิตรกรรมฝาผนังในกรุวัดราชบูรณะซึ่งเป็นศิลปกรรมแบบในสมัย อยุธยาตอนต้น

๓. มีการปฏิสังขรณ์ในสมัยอยุธยาตอนปลาย เนื่องจากพบว่ามีกรมท่า
เศษเครื่องถ้วยจีนมาประดับร่วมกับลายปูนปั้นบริเวณซุ้มประตูทาง
ด้านหน้าของอุโบสถ ซึ่งลวดลายบนเครื่องถ้วยจีนนั้น สามารถบ่งบอก
อายุสมัยได้ว่าผลิตขึ้นในช่วงรัชกาลใด และเป็นลักษณะงานศิลปกรรม
ที่พบในโบราณสถานบางแห่งที่ปฏิสังขรณ์ในรัชกาลสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระมหากษัตริย์องค์ที่ ๓๒ ของกรุงศรีอยุธยา

เมื่อบรรยายภาพรวมของวัดสิงหารามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว มัคคุเทศก์จึงนำ
นักท่องเที่ยว ไปชมจุดอื่นๆ อีก ๒ จุด

จุดบรรยายที่ ๒ ภายในพระอุโบสถ

ภายในพระอุโบสถ เป็นจุดแวะบรรยายที่อาจใช้เวลาสั้นๆ เนื่องจากภายในโบสถ์
อาจไม่มีร่มเงามากนัก มัคคุเทศก์ควรให้นักท่องเที่ยวอาศัยร่มเงาของผนังพระอุโบสถ ใน
การฟังการบรรยาย

ประเด็นการบรรยาย

ข้อมูลที่ควรบรรยายในจุดนี้ มีดังนี้

๑. อธิบายตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ภายในพระอุโบสถ เช่น พระอุโบสถ ซึ่ง
หันหน้าออกสู่คลองระโกรน้อย ซึ่งเป็นเส้นทางการสัญจรที่สำคัญของ
ผู้คนสมัยอยุธยา เมื่อขึ้นจากท่าหน้าหน้าวัด ก็จะพบกับพระอุโบสถเป็น
อันดับแรก ภายในอุโบสถ ยังปรากฏร่องรอยของฐานชุกชี สำหรับ
ประดิษฐานพระประธานของวัดหลงเหลืออยู่ โดยมีเศษซาก
พระพุทธรูปจำนวนมาก กระจัดกระจายอยู่บนฐานชุกชี
๒. ภายในอุโบสถ มีร่องรอยของเสาทรงแปดเหลี่ยม ตั้งเรียงรับหลังคา
๓. มัคคุเทศก์ อาจชวนให้นักท่องเที่ยวพนมมือขึ้นสักการะ เศษซาก
พระพุทธรูปบนฐานชุกชีตามธรรมเนียมของพุทธศาสนิกชน แล้วพาเดิน

ออกจากพระอุโบสถ ทางประตูด้านหลังฐานชุกชี เพื่อหยุดพักบรรยาย
ในจุดต่อไป

ภายในพระอุโบสถวัดสิงหาราม

จุดบรรยายที่ ๓ ข้างพระเจดีย์คู่ ด้านหลังอุโบสถ

เมื่อออกจากพระอุโบสถ มัคคุเทศก์ควรหยุดพักบรรยาย ณ พื้นที่ว่าง ระหว่าง
เจดีย์สององค์ เนื่องจากเป็นระยะที่ทางแถวของนักท่องเที่ยวจำนวนประมาณ ๒๕ สามารถ
ออกมาจากโบสถ์ได้พอดี

ประเด็นบรรยาย

๑. บรรยายเกี่ยวกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมของเจดีย์ คือ เป็นเจดีย์
ประธานทรงระฆังกลม ๒ องค์ ตั้งอยู่บนฐานไพทีเดียวกัน ฐานไพที คือ
ฐานขนาดใหญ่รองรับกลุ่มสิ่งก่อสร้าง ซึ่งก็คือฐานที่มัคคุเทศก์ และ
นักท่องเที่ยวกำลังยืนอยู่นั่นเอง

๒. การค้นพบภาพจิตรกรรมฝาผนังในกรุเจดีย์วัดสิงหารามช่วง พ.ศ. ๒๕๕๕ สืบเนื่องมาจากกรมศิลปากร มีโครงการบูรณะวัดสิงหาราม ทำให้พบภาพจิตรกรรมประดับผนังคูหาปรากฏอยู่ภายในกรุเจดีย์ประธานด้านทิศตะวันออก (องค์ที่ ๒ ถัดจากอุโบสถ) โดยลักษณะของกรุเป็นห้องสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด ๑.๕x๑.๕ เมตร บริเวณผนังกรุทั้ง ๔ ด้าน ปรากฏร่องรอยของภาพจิตรกรรม จิตรกรรมภายในกรุแต่ละด้าน เป็นภาพเขียนสีรูปพุทธสาวกจำนวน ๓ รูป อยู่ในท่าเดินพนมมือ ลักษณะเดินเวียนขวาประทักษิณ เทคนิคในการเขียนสีจะใช้สีเหลือง เป็นสีพื้นผนัง และใช้สีแดงตัดขอบเป็นโครงรูปทั้งหมด ในส่วนของสีพื้นของรูปนั้น มีการใช้สีแดงเป็นพื้นของจิวร และสีดำเป็นพื้นของเศียรพระ อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบคติและเทคนิควิธีการสร้างนั้น จะเทียบได้กับภาพจิตรกรรมในสมัยอยุธยาตอนต้น ที่พบในบริเวณกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ เขียนเป็นภาพพุทธประวัติ และทศชาติชาดกนั้น พบว่ามีการใช้สีดำ สีแดง และสีเหลืองดินเป็นสีหลักในการเขียนที่เหมือนกัน แต่มีความแตกต่างในส่วนของสีตัดขอบรูป กล่าวคือ ภาพเขียนสีในกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะนั้นจะใช้สีดำเป็นสีตัดขอบรูป ส่วนภาพจิตรกรรมในกรุเจดีย์ประธานวัดสิงหารามนี้ มีการใช้สีแดงเป็นสีตัดโครง รูป ดังนั้น ภาพเขียนสีภายในกรุวัดเจดีย์ประธานวัดสิงหารามนี้ น่าจะมีอายุอยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนต้น-ตอนกลาง ราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๒ หรือประมาณ ๕๐๐ ปี
๓. ส่วนพระวิหารของวัดสิงหาราม เคยตั้งอยู่ถัดจากเจดีย์ ทั้ง ๒ องค์ในแนวเดียวกัน ปัจจุบัน ไม่ปรากฏร่องรอยของวิหารแล้ว
๔. จากจุดนี้ มัคคุเทศก์ชี้ให้นักท่องเที่ยวชม วิหารแกลบ ที่ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของวัด ซึ่งเป็นวิหารหลังเล็ก ๆ ไม่มีช่องหน้าต่าง แต่มีการเจาะ

ช่องแสงตรงผนังสกัดด้านหลังพระประธาน เพื่อเป็นการควบคุมแสง
สว่างภายในวิหาร

เมื่อบรรยายครบทั้ง ๓ จุดแล้ว มัคคุเทศก์ นำนักท่องเที่ยวขึ้นรถราง เพื่อเดินทางไปชมวัดสวนหลวงค้างคาวเป็นลำดับต่อไป

พระเจดีย์คู่ วัดสิงหาราม (ภายในเจดีย์ด้านขวา พบภาพจิตรกรรมฝาผนัง)

จิตรกรรมฝาผนังภายในกรุเจดีย์ วัดสิงหาราม

แหล่งท่องเที่ยวที่ ๔

วัดสวนหลวงค้ำคา

ความสำคัญ	★★★★★
ความน่าสนใจ	★★★★★
ปริมาณข้อมูล	★★★★★
การใช้เวลา	★★★★★

วัดสวนหลวงค้ำคา เป็นวัดที่มีพระอุโบสถขนาดใหญ่ แต่ทว่า ไม่มีข้อมูลทางประวัติศาสตร์มากนัก ดังนั้น สถานที่แห่งนี้จึงควรแวะพักบรรยายเป็นช่วงเวลาสั้นๆ

โดย สามารถทำได้ ๒ กรณี ดังนี้

๑. นำนักท่องเที่ยว เดินลงมาชมบริเวณโดยรอบ

๒. นำนักท่องเที่ยวเดินลงมาชมบริเวณโดยรอบ และนำขึ้นไปชมด้านบนพระอุโบสถด้วย

กรณีที่ ๑ นำนักท่องเที่ยว เดินลงมาชมบริเวณโดยรอบ

วัดนี้ ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา หรือข้อมูลเกี่ยวกับผู้สร้างวัดที่แน่ชัด ดังนั้น จึงควรบรรยายลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถ และพระเจดีย์ แต่ข้อมูลลักษณะนี้ เป็นข้อมูลเชิงลึก จึงเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวเฉพาะด้าน เช่น

เรื่องราวของประวัติศาสตร์และศิลปกรรมโดยตรง สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไปนั้น ไม่ควรลงรายละเอียดเนื้อหามากนัก

กรณีที่ ๒ นำนักท่องเที่ยว ขึ้นไปชมด้านบนพระอุโบสถด้วย

หลังจากนำนักท่องเที่ยว เดินลงมาชมบริเวณโดยรอบต่างๆ ภายในวัดสวนหลวงต่างดาวแล้ว เมื่อพิจารณาว่ายังมีเวลาเหลือสำหรับการท่องเที่ยว ก็อาจชวนนักท่องเที่ยวที่มีร่างกายแข็งแรง ขึ้นไปชมด้านบนพระอุโบสถ เพื่อสำรวจสิ่งต่างๆ ด้านบน และเพิ่มประสบการณ์ และความตื่นเต้นในการเที่ยวชมวัดสวนหลวงต่างดาว ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

ทว่า ข้อเสียของการขึ้นมาชมด้านบนของพระอุโบสถนั้น คือมีสิ่งที่น่าสนใจ หรือ สิ่งที่ควรบรรยายไม่มากนัก อีกทั้งบริเวณด้านบนยังไม่มีหลังคาสำหรับหลบร้อน ดังนั้น นักท่องเที่ยว มักจะขึ้นมาชมได้เพียงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น แต่เพื่อเป็นการสร้างความน่าสนใจ มัคคุเทศก์ อาจจะเชิญชวนให้นักท่องเที่ยว ถ่ายรูปกับมุมมองแปลกใหม่ ด้านบนพระอุโบสถด้วย

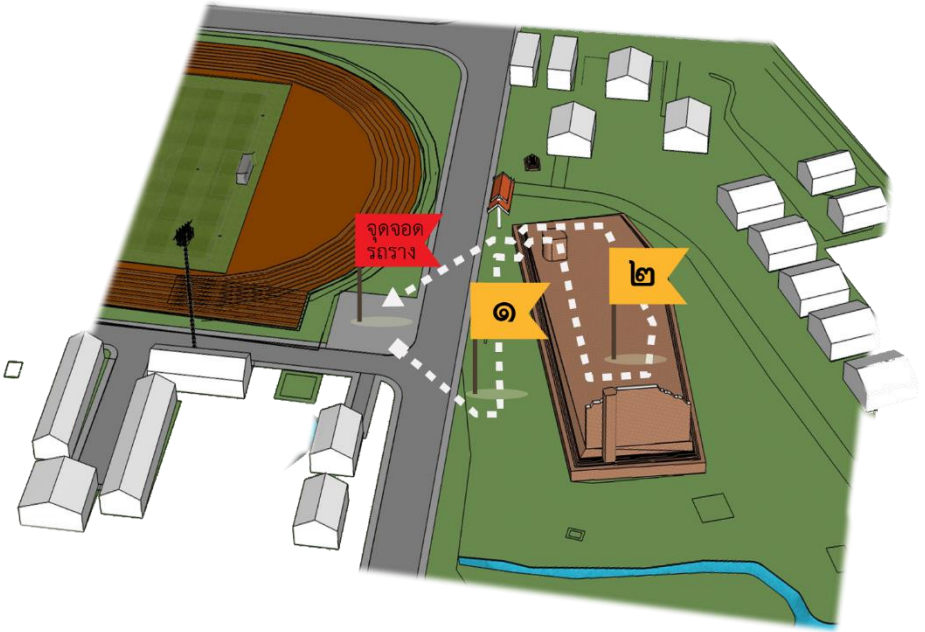
ไม่ต้องพยายามหาทางขึ้นพระอุโบสถ !!

พระอุโบสถวัดสวนหลวงต่างดาวมีขนาดใหญ่ และสูงมาก ในคราวบูรณะวัดสวนหลวงต่างดาว กรมศิลปากร ไม่ได้สร้างทางขึ้นไปชมด้านบนของพระอุโบสถ ดังนั้น มัคคุเทศก์ ไม่ควรเสียเวลาเปล่าไปกับการเดินรอบพระอุโบสถ เพื่อหาทางขึ้นให้นักท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะเปลืองเวลา เปลืองแรงเดินหาแล้ว ยังทำให้นักท่องเที่ยวรู้ว่ามีัคคุเทศก์ไม่มีความชำนาญในการนำชมสถานที่นี้อีกด้วย

วิธีการขึ้นไปชมด้านบนของพระอุโบสถ

พระอุโบสถของวัดแห่งนี้ ตั้งอยู่บนฐานสูง มัดคุเทศก์สามารถนำนักท่องเที่ยวที่มีร่างกายแข็งแรง และแต่งตัวทะมัดทะแมง ขึ้นไปชมพระอุโบสถ จากบริเวณด้านทิศตะวันออกของพระอุโบสถ และควรแนะนำให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปชมด้วยความระมัดระวัง

จุดบรรยายบริเวณวัดสวนหลวงคางคาว

แหล่งข้อมูลการบรรยาย

เอกสารฉบับที่ ๑ โบราณสถานสำคัญภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ของ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หน้า ๕๐-๖๐ ค้นคว้าได้ที่ ศูนย์ข้อมูล สถาบันอยุธยาศึกษา เอกสารฉบับนี้ เป็นแหล่งข้อมูล ที่มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัดสวนหลวงคางคาว จากแหล่งข้อมูลต่างๆ มารวมไว้อยู่ในที่

เดียวกัน ดังนั้น ผู้ศึกษาค้นคว้า สามารถใช้ข้อมูล จากเอกสารฉบับนี้เป็นแหล่งข้อมูลหลักได้

เอกสารฉบับที่ ๒ อุทยานพระวัตติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ของกรมศิลปากร (๒๕๕๑) หน้า ๑๓๑

เอกสารฉบับที่ ๓ รายงานการบูรณะโบราณสถานวัดสวนหลวงค้างคาว ของสำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา เอกสารฉบับนี้ มีข้อมูลการค้นพบโบราณวัตถุที่สำคัญ เศษภาชนะดินเผาแหล่งต่างๆ ชิ้นส่วนพระพุทธรูป เป็นต้น ค้นคว้าได้ที่ศูนย์ข้อมูลอยุธยาศึกษา

ประเด็นการบรรยาย

๑. ข้อมูลด้านที่ตั้งของวัด โดยเชื่อมโยงกับคลองฉะไกรน้อย ที่ไหลผ่านลงมาจากวัดบรมพุทธาราม วัดสิงหาราม มาถึงวัดสวนหลวงค้างคาว
๒. แม้ไม่มีหลักฐาน เกี่ยวกับการสร้าง และผู้สร้าง ที่ทำให้ข้อมูลการบรรยายวัดสวนหลวงค้างคาว ส่วนใหญ่เป็นการสันนิษฐาน เสียเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความน่าเชื่อถือน้อย ดังนั้น มัคคุเทศก์อาจพูดถึงกรณีเจ้าเมืองกัมพูชา ที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ซึ่งปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา โดยสามารถศึกษาได้จาก หนังสือโบราณสถานสำคัญภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ของ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หน้า ๕๓
๓. ข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะทางสถาปัตยกรรม พระอุโบสถ พระเจดีย์ราย
๔. ข้อมูลเกี่ยวกับการขุดพบ พระพุทธรูป พระพิมพ์ และตุ๊กตาดินเผา ซึ่งศึกษาค้นคว้า ได้จากรายงานการบูรณะโบราณสถานวัดสวนหลวงค้างคาว ของสำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา

แหล่งท่องเที่ยวที่ ๕

อนุสรณ์สถานเจ้าพระยาบวรราชนายก

ความสำคัญ	★★★★★
ความน่าสนใจ	★★★★☆
ปริมาณข้อมูล	★★★★★
การใช้เวลา	★★★★☆

อนุสรณ์สถานเจ้าพระยาบวรราชนายก (แจกอะหมัด) ตั้งอยู่ในพื้นที่ใจกลางของมหาวิทยาลัย สถานที่แห่งนี้ คือ อนุสรณ์สถานของบุคคลสำคัญ ซึ่งเป็นชาวมุสลิมเชื้อสายเปอร์เซีย ซึ่งมีบทบาททางการเมือง และการค้าในสมัยอยุธยา นามว่าแจกอะหมัด เป็นขุนนางกรมท่าขวา และจุฬาราชมนตรีคนแรกของไทย ที่มีเชื้อสายวงศ์สกุลสืบมาถึงปัจจุบัน โดยบริเวณที่เป็นอนุสรณ์สถานนั้น เชื่อว่าเป็นหลุมฝังศพของ เจ้าพระยาบวรราชนายก

อนุสรณ์สถานเจ้าพระยาบวรราชนายก เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญหลายประการคือ ประการที่ ๑ เป็นอนุสรณ์สถานแห่งสัมพันธไมตรี ระหว่างไทย-อิหร่าน

ประการที่ ๒ อนุสรณ์สถานแห่งนี้ นำศาสนาอิสลาม คือ จุฬาราชมนตรีคนแรกที่มีการสืบทอดตำแหน่งนี้มาจนถึงปัจจุบัน

ประการที่ ๓ เป็นอนุสรณ์สถานแห่งต้นสกุลบุณนาค และอีกหลายสกุล

ความสำคัญของอนุสรณ์สถาน เจกอะหมัด ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ทำให้มีผู้มาเยี่ยมเยือนอนุสรณ์สถานแห่งนี้อยู่บ่อยครั้ง ทว่า แหล่งท่องเที่ยวนี้ ไม่มีจุดสนใจให้ชมมากนัก แต่กลับมีเนื้อหาในการบรรยายจำนวนมาก มัคคุเทศก์ต้องเลือกใช้ข้อมูลในการบรรยายอย่างเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยว เพราะถ้าบรรยายข้อมูลมากเกินไป นักท่องเที่ยวทุกๆ ไป อาจเกิดความเบื่อหน่ายได้ แต่หากเป็นนักท่องเที่ยว ที่เป็นชาวมุสลิม หรือเป็นผู้สืบสกุล มัคคุเทศก์อาจลงรายละเอียดของสถานที่นี้ได้มากขึ้นตามสมควร

แหล่งข้อมูลในการบรรยาย

เอกสารฉบับที่ ๑ เว็บไซต์สกุลบุญนาถ www.bunnag.in.th เป็นแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่มีความน่าเชื่อถือ เนื่องจาก เป็นข้อมูลจากการศึกษา ของนักวิชาการสายสกุลบุญนาถ ข้อดีของแหล่งข้อมูลนี้คือ สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลเดียวในการบรรยายความเป็นมาของอนุสรณ์สถาน เจกอะหมัด

เอกสารฉบับที่ ๒ เจกอะหมัดและต้นสกุลบุญนาถ ของพระยาโกมารกุลมนตรี (ชื่น โกมารกุล ณ นคร) เป็นหนังสือที่มีข้อมูลละเอียดเกี่ยวกับเจกอะหมัด สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการบรรยายได้เป็นอย่างดี

เอกสารฉบับที่ ๓ ประวัติการบูรณะสถานฝังศพ เจ้าพระยาบวรราชนายก เจกอะหมัด ของ สิริ ตั้งตรงจิตร เอกสารฉบับนี้ มีข้อมูลการการค้นพบ และการบูรณะสถานฝังศพ และภาพถ่ายเก่า เอกสารฉบับนี้ เป็นเอกสารหายาก สามารถศึกษาค้นคว้าได้ที่สถาบันอยุธยาศึกษา

จุดบรรยายที่ ๑ ลานร่มไม้ ด้านหน้าอนุสรณ์สถาน

มัคคุเทศก์ควรบรรยายข้อมูลทั้งหมดที่ลานร่มไม้ด้านหน้าอนุสรณ์สถาน เจ้าพระยาบวรราชนายก ในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นอนุสรณ์สถานได้อย่างเด่นชัด เพื่อหลบร้อน เนื่องจาก ชานหน้าหลุมฝังศพเจ้าพระยาบวรราชนายก เป็นลานหินอ่อน ไม่มีหลังคา จึงไม่เหมาะสำหรับขึ้นไปบรรยาย

ประเด็นในการบรรยาย

๑. พื้นที่บริเวณอนุสรณ์สถานเจ้าพระยาบวรราชนายกแห่งนี้ เคยเป็น กุโบร์ (สุสานของชาวมุสลิม) จะมีชาวมุสลิมมาเยี่ยมหลุมศพบรรพบุรุษเป็นประจำทุกปี โดยเรียกกันติดปากมาแต่ดั้งเดิมว่า “ท่านเจ้าประคุณ กลางเมือง”
๒. บรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเจกอะหมัด โดยใช้ ข้อมูลจาก เว็บไซต์สกุลบุญนาต www.bunnag.in.th
๓. บทบาทสำคัญหลายประการของอนุสรณ์สถานเจ้าพระยาบวรราช นายก ประกอบด้วย
 - การเป็นอนุสรณ์สถานแห่งสัมพันธไมตรี ระหว่างไทย-อิหร่าน
 - การเป็นอนุสรณ์สถานแห่งผู้นำศาสนาอิสลาม คือ จุฬาราชมนตรี ที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา
 - การเป็นอนุสรณ์สถานแห่งต้นสกุลบุญนาต และอีกหลายสกุล

จุดบรรยายที่ ๒ หน้าหลุมฝังศพเจ้าพระยาบวรราชนายก

จุดนี้มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว ขึ้นไปชมด้านหน้าหลุมฝังศพเจ้าพระยาบวรราชนายก เพื่อสักการะ หรือเพื่อแสดงความรำลึก โดยอาจบรรยายเป็นข้อมูลเสริมเล็กน้อย

ควรถอดรองเท้าหรือไม่ ?

กรณีที่เป็นนักท่องเที่ยวทั่วไป มัคคุเทศก์ควรแนะนำให้นักท่องเที่ยวถอดรองเท้าก่อนขึ้นบันได เพื่อเป็นการแสดงความเคารพตามธรรมเนียมไทย

กรณีที่เป็นนักท่องเที่ยว หรือแขกของมหาวิทยาลัยที่มีความสำคัญระดับประเทศ เช่น ผู้แทนจากสถานเอกอัครราชทูต สาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่าน ประจำประเทศไทย

มัคคุเทศก์ควรพิจารณาตามความเหมาะสม อาจไม่ต้องให้ถอดรองเท้า ตามแบบอย่างธรรมเนียมสากล

สักการะอย่างไร ?

ความเชื่อทางศาสนา เป็นสิ่งที่มีความละเอียดอ่อนมาก ผู้คนแต่ละศาสนา หรือแม้แต่คนในศาสนาเดียวกันแต่ต่างนิกาย จะมีวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป เช่น

ชาวพุทธ สามารถสักการะด้วยการพนมมือไหว้ เพื่อเป็นการเคารพตามสมควร

มุสลิมนิกายสุหนี่ นับถืออัลลอฮ์ พระองค์เดียว

มุสลิมนิกายชีอะห์ นับถืออัลลอฮ์ และผู้นำทางจิตวิญญาณด้วย

ดังนั้น เรื่องการสักการะของนักท่องเที่ยวชาวพุทธจึงไม่น่ากังวล แต่การสักการะของชาวมุสลิมนั้น มัคคุเทศก์ควรปล่อยเป็นเรื่องของพิธีกรรมทางศาสนาของนักท่องเที่ยวเอง ควรสงวนท่าที ไม่ต้องแนะนำเรื่องการสักการะแก่นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมแต่อย่างใด

เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่านประจำประเทศไทย
ร่วมพิธีเยี่ยมหลุมฝังศพแต่เจ้าพระยาบวรราชนายกเป็นประจำทุกปี

แหล่งท่องเที่ยวที่ ๖

สะพานเทพหมี

ความสำคัญ	★★★★★
ความน่าสนใจ	★★★★★
ปริมาณข้อมูล	★★★★★
การใช้เวลา	★★★★★

สะพานเทพหมี มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า สะพานวานร เป็นสะพานก่อด้วยอิฐ ใช้สำหรับสัญจรข้ามคลองประตูเทพหมี โดยก่อเป็นช่องให้เรือน้อยใหญ่ สามารถลอดผ่านได้ ๓ ช่อง ช่องตรงกลางเป็นช่องที่มีขนาดใหญ่ที่สุด

ข้อมูลในทางประวัติศาสตร์ ของสะพานแห่งนี้ ปรากฏอยู่ไม่มากนัก คือ ไม่มีข้อมูลของผู้สร้าง และอายุสมัย ดังนั้น ข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ หลายฉบับ เป็นข้อมูลจากการสันนิษฐานที่มีความน่าเชื่อถือน้อย ดังนั้น มัคคุเทศก์ ควรระมัดระวังในการเลือกใช้ข้อมูลที่ไม่สมเหตุสมผล จากเอกสารบางแหล่ง

แหล่งข้อมูลการบรรยาย

แหล่งข้อมูลในการบรรยายประกอบด้วย

เอกสารฉบับที่ ๑ โบราณสถานสำคัญภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ของ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หน้า ๑๒-๑๔ เอกสารฉบับนี้ มีข้อมูลกล่าวถึงลักษณะของสะพานเทพหมี และการระบายน้ำของคลองประตูเทพหมี รวมถึงบรรยายเชื่อมโยง การคมนาคมทางถนน ที่ตัดผ่านมายังสะพานเทพหมีด้วย

เอกสารฉบับที่ ๒ รายงานการดำเนินงานชุดแต่ง และชุดค้นทางโบราณคดี โบราณสถานสะพานเทพหมี เอกสารฉบับนี้ยังไม่ใช้ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ได้ในพื้นที่ ผู้ศึกษาต้องเลือกใช้ ข้อมูลที่น่าสนใจบางข้อมูลจากเอกสารฉบับนี้ เพื่อสามารถบรรยาย ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานที่นี้ได้

เอกสารฉบับที่ ๓ พรรณนาภูมิสถาน พระนครศรีอยุธยา ของ ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร ค้นคว้าได้ที่ ศูนย์ข้อมูล สถาบันอยุธยาศึกษา เล่มนี้ เป็นเอกสารชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ ที่พรรณนาถึงเส้นทางถนนและคลองภายในพระนครกรุงศรีอยุธยา เหมาะสำหรับผู้มีพื้นฐานด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ ที่ต้องมีการตีความเอกสารอย่างระมัดระวัง

เอกสารฉบับที่ ๔ อธิบายแผนที่ พระนครศรีอยุธยา กับคำวินิจฉัยของพระยาโบราณราชธานินทร์ และภูมิสถานกรุงศรีอยุธยา หน้า ๑๑๑ เป็นเอกสารชั้นต้น ที่บรรยายภูมิสถานในย่านป่าตอง ย่านป่าดินสอ ย่านบ้านแห ซึ่งเป็นย่านตลาดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เอกสารฉบับที่ ๕ แผนที่กรุงศรีอยุธยา ฉบับพระยาโบราณราชธานินทร์ ค้นคว้าได้ที่ ศูนย์ข้อมูล สถาบันอยุธยาศึกษา แผนที่ฉบับนี้เป็นการสำรวจโบราณสถาน ถนน และคูคลองโบราณ ที่ปรากฏร่องรอยอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงสามารถนำมาใช้ ค้นคว้า เรื่องราวเกี่ยวกับภูมิสถาน ย่านต่างๆ ในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ได้เป็นอย่างดี

ประเด้นในกำรบรรยาย

เมือข้อมูลที่สามารถนำมำบรรยายเรื่งราวของสะพานเทพหมี ยังมีไม่มำกนัก มัดคุเทศก์ควรใช้ข้อมูลกำรประเด้นอื่ๆ เพื่อเลำเรื่งราวเก็ยวกับสะพานเทพหมีได้ ดังประเด้นในกำรบรรยายนี้

๑. บรรยายทศทง และสถำนที่ตั้งของสะพานเทพหมี

- ตั้งอยู่บนถนนหลวงสำคัญ ที่มุ่งมำกจำกด้ำนตะวันตกสุด ไปยังตะวันออกสุดของพระนคร และเป็นถนนสายเด็ยวกับถนนที่พำนขำมคลองบ้านดินสอหน้าวัดบรมพุทธรำม พำนขำงวัดสิงหำรำม พำนอนุสรณ์สถำนเจ้าพระยำบวรรำชนำยก พำนมำถึงสะพานเทพหมี และมุ่งต่อไปทงด้ำนทิศตะวันออก พำนเรื่งนรบริงรำชทูตฝรั่งเศส สะพานประตูลงิน ไปจรดกำแพงนครด้ำนแม่น้ำปำลัก
- คลองประตูลงิน ระบายน้ำลงมำกจำกบึงพระรำม ก่อนที่จะเล็ยวเลำะลงสู่ประตูลงิน ที่ชื่อประตูลงิน มีปากคลองอยู่ ที่แม่น้ำเจ้าพระยำ ด้ำนทิศใต้ของพระนคร

๒. เลำเรื่งลักษณะต่งๆ ของสะพานในอยุธยา เป็นกำรปูพื้นฐำนควมรู้ เพื่อบรรยายให้หนักทงเก็ยวเห็นว อยุธยา มีเอกลักษณ์โดดเด่น เป็นเมืองแห่งสำยน้ำอย่งไรบ้ำง โดยสรุปลงในทงท่ำยของประเด้นนี้ว สะพานประตูลงิน เป็นสะพานอิฐ แล้วจำกนั้น ค่อยบรรยายลักษณะสถำปัตยกรรมของสะพานเทพหมี เป็นประเด้นต่อไป

๓. สะพานเทพหมี เป็นสถำนก่อด้วยอิฐ มีช่องโค้งให้เรือสำมารถลอดพำนได้ ๓ ช่อง โดยช่องตรงกล่งมีขนำดกว้ำงกว้ำอีก ๒ ช่อง และที่บริเวณตอหมีอสะพานก่อด้วยเป็นสันโค้งออกมำ เพื่อลดแรงปะทะของเรือ

๔. ข้อมูลกำรสันนิษฐำนที่ว สะพานแห่งนี้ ได้ชื่อมำกจำกหลวงเทพอรชุน ซึ่งมಿನำมว “หมี” ที่ปลุกเรื่งนอำคัยอยู่ในยำนนี้

๕. เล่าเรื่อง เรือรบรອງทูตฝรั่งเศส ที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของสะพาน และบ้านพักของเจ้าพระยาวิชาเยนทร์
๖. เล่าข้อมูลเกี่ยวกับเศษภาชนะดินเผาที่พบในบริเวณสะพานเทพหมี

สะพานเทพหมี หรือ สะพานวานร

